

Er moet aan een aantal voorwaarden worden voldaan voordat de industriële transitie naar een groene en digitale economie kan leiden tot een duurzame, billijke en maatschappelijk aanvaardbare toekomst. Door de pandemie is de behoefte aan een veel ruimere en sterkere participatie van de sociale partners

en het maatschappelijk middenveld in de beleidsvorming op alle niveaus met name met betrekking tot de sociale agenda, nog urgenter geworden. Het is van essentieel belang om te erkennen dat beleidsmaatregelen inzake klimaatverandering, circulaire economie en maatschappelijk verantwoord ondernemerschap elkaar

aanvullen en dat de nadruk wordt gelegd op het circulaire karakter van energie uit hernieuwbare bronnen. Werkgevers, ondernemers en betrokkenheid van de particuliere sector zijn een drijvende kracht voor structurele veranderingen en zijn aldus heel belangrijk voor de industriële transitie. Aangezien

innovatie veelal voortspruit uit kleine entiteiten moet de nadruk worden gelegd op de totstandbrenging van een gunstig ondernemingsklimaat en de bevordering van het potentieel van kleine en middelgrote ondernemingen die hoogwaardige kennisdiensten leveren. Zij spelen vaak een pioniersrol bij de

marktpositionering van desbetreffende sectoren en zijn betrouwbare en crisisbestendige werkgevers. De ervaring van sociale ondernemingen en organisaties moet ook benut worden, aangezien ze werkzaam zijn op gebieden waar de gevolgen van de groene en digitale transitie zich doen voelen. Daarom moeten

hun activiteiten en sociale innovatieprocessen worden gestimuleerd. Er moet op coherente wijze een mechanisme worden ingesteld om financiële middelen van de particuliere sector te kanaliseren naar investeringen die voldoen aan ecologische, sociale en bestuurskundige criteria. De strategieën voor de

bankenunie, de unie van kapitaalmarkten, duurzame financiering, digitale financiering en kleine en middelgrote ondernemingen versterken elkaar dus allemaal en rechtvaardigen het overhevelen van middelen naar de meer productieve projecten, in een economie die voor de financieringsbehoeften

afhankelijk is van de bankensector. De gewesten moeten een grotere rol krijgen in de transitieagenda. De nadruk moet daarbij liggen op langetermijnplanning, een sterk plaatsgebonden benadering, slimme specialisatie en een agenda voor menselijk kapitaal, alsook op een goed evenwicht tussen

de ambitie tot transitie op lange termijn en de prioriteiten op korte termijn. Het Europees economisch en sociaal comité vindt dat de financieringsinstrumenten en steunmaatregelen voor transitiegerelateerde activiteiten moeten worden aangevuld met nationale middelen, waarbij moet worden gezorgd

voor de noodzakelijke coördinatie tussen de verschillende bestuursniveaus. Om te garanderen dat de financiering toereikend is, pleit het comité ook voor een ruimer scala aan eigen middelen. Een agenda voor menselijk kapitaal is een van de voorwaarden voor een succesvolle transitie. Een aantal

actoren, waaronder onderwijsinstellingen, werkgevers, vakbonden, openbare diensten voor arbeidsvoorziening, ngo's en beroepsorganisaties, moeten samenwerken met het oog op de ontwikkeling van vaardigheden en het anticiperen op het volledige pakket van de toekomstige behoeften aan nieuwe en

oude vaardigheden. Het Europees economisch en sociaal comité is ingenomen met het actieplan dat werd aangekondigd voor de implementatie van het tijdschrift voor politieke wetenschappen. De verworvenheden inzake arbeidsrecht moeten worden versterkt om een rechtvaardige transitie voor

werknemers beter te ondersteunen. In het kader van het actieplan moet een minimum aan basisrechten worden vastgelegd, waaronder het recht op gezondheid en veiligheid voor alle werknemers, ook in het geval van nieuwe arbeidsvormen. Ook het recht op voorlichting, raadpleging, medezeggenschap en

participatie, waarbij dat recht niet wordt beperkt tot transitiesituaties behoort tot die basisrechten. Verder volgen het recht op de ontwikkeling van vaardigheden, minimumnormen voor werkloosheidsverzekering, minimumlonen en collectieve onderhandelingen. Bedrijven en werknemers worden

geconfronteerd met de immense sociale en economische gevolgen van de pandemie. Veel bedrijven staan op instorten, mensen raken hun baan kwijt en huishoudens verliezen hun inkomstenbron. Ondanks de nooit eerder geziene economische reddingsmaatregelen die bedoeld zijn om de effecten van de

lockdown op de werkgelegenheid en bedrijven te beperken, schetsen de economische prognoses een zeer zorgwekkend beeld. Belangrijke bedrijfstakken en sectoren moeten in kaart worden gebracht en worden ondersteund, zowel qua personeel als in termen van onderzoek, en dit moet resulteren in een

industriebeleid dat deze strategische sectoren beschermt tegen de markt en dat de voorzieningszekerheid van essentiële middelen waarborgt. Het industriebeleid moet een koepelfunctie vervullen zodat alle verschillende beleidsmaatregelen breed en samenhangend worden gecoördineerd en synergie tot stand kan

worden gebracht. Dit betekent niet dat er aan micromanagement moet worden gedaan, maar wel dat het beleid in overeenstemming moet worden gebracht zodat het coherent is en transformatieve verandering bevordert. Dit proces zal alleen mogelijk zijn met de actieve participatie van maatschappelijke organisaties en

sociale partners. Zonder een aanpak die gebaseerd is op democratische en effectieve participatie van burgers, zal een Green Deal die iedereen ten goede komt niet mogelijk zijn. In deze context wordt met betrekking tot het proces van ecologische en technologische veranderingen steeds vaker

gesproken van een rechtvaardige transitie. Het economisch en sociaal comité is van mening dat de rechtvaardige transitie centraal moet staan in zowel de begroting als het herstelplan met het oog op een groenere economie. Er moet daarom meer inzicht worden geboden in een rechtvaardige transitie waarbij

wordt afgestapt van op koolstof gebaseerde economieën die volledig met de Europese pijler van sociale rechten overeenstemt. Dit gebeurt op basis van een nieuw sociaal contract waarbij tegelijkertijd hervormingen met betrekking tot herverdelingsstelsels, evenwicht tussen werk en privéleven

en gendergelijkheid worden gestimuleerd. Voor de implementatie van de pijler van sociale rechten zijn de volgende aspecten bijzonder belangrijk: kwaliteitsvolle banen voor iedereen, toegang tot onderwijs en opleiding van hoge kwaliteit, met inbegrip van het recht op een leven lang leren, in het

bijzonder voor kwetsbare groepen. Verder zijn ook gelijke toegang tot gezondheidszorg en sociale diensten voor iedereen, sociale bescherming en inclusie van kwetsbare groepen, zoals langdurig werklozen, vrouwen, jongeren, migranten en mensen met een beperking van groot belang. Al deze belangrijke

doelstellingen kunnen worden verwezenlijkt op basis van een bloeiende economie, nieuwe, hooggekwalificeerde banen die door werkgevers worden aangeboden en de noodzakelijke investeringen in nieuwe technologieën. Het is voor landen en gewesten in industriële transitie doorgaans lastig om hun industriële

basis te moderniseren, de vaardigheden van de beroepsbevolking te verbeteren, banenverlies in cruciale sectoren te compenseren en de lage productiviteit die een toename van het inkomen verhindert, te verhogen. In het algemeen zouden zij baat hebben bij vergroening en technologische vooruitgang en

de ontwikkelingen die daarmee verband houden, maar het risico bestaat dat sommige plaatsen en bepaalde bevolkingsgroepen, met name kwetsbare groepen zoals mensen met een beperking, ouderen, Roma en migranten, achterblijven. Om de uitdagingen die gepaard gaan met langetermijntransformaties het hoofd te

bieden, moeten de beleidsmakers, de sociale partners, de maatschappelijke organisaties en de cruciale belanghebbenden in deze landen en streken op de veranderingen anticiperen en actief met de transitie omgaan. Sociale dialoog, voorlichting, raadpleging en participatie van werknemers en de organisaties

die hen vertegenwoordigen, ook in besluitvormingsorganen zoals raden en toezichtsraden, zijn van essentieel belang voor het tot stand brengen en beïnvloeden van de besluitvorming in het bedrijf zodat de transities op een toekomstgerichte manier worden aangepakt. Het economisch en sociaal comité dringt er

bij de Commissie op aan om de sociale dimensie in de toekomstige geactualiseerde industriële strategie te versterken en verder te ontwikkelen. Alle belangengroepen hebben er baat bij dat de door de pandemie veroorzaakte crisis wordt aangepakt en een succesvolle industriële transitie

mogelijk wordt gemaakt. Hiervoor zijn niet alleen gezamenlijke inspanningen en gedeelde doelstellingen zoals de langetermijnontwikkeling van ondernemingen nodig, maar ook een effectieve sociale dialoog in een klimaat van vertrouwen en een positieve instelling. Het comité vindt dat goede en dus

duurzame bedrijfspraktijken in combinatie met gezamenlijke anticipatie op veranderingen gebaseerd moeten zijn op de beproefde wettelijke minimumnormen van de interne markt, waarbij werknemers via voorlichting, raadpleging en participatie in ondernemingsraden de kans krijgen hun stem te

laten horen. De digitalisering en automatisering hebben zowel positieve als negatieve gevolgen voor de economie en de samenleving. Deze transitie vereist regelgeving die het ritme van de technologische transformatie volgt en op verandering anticipeert door onder meer de sociale partners erbij te

betrekken. Dit houdt in dat training van werknemers wordt gegarandeerd en dat er over collectieve arbeidsovereenkomsten wordt onderhandeld om de werkautonomie te ondersteunen en een goed evenwicht tussen werk en privéleven te waarborgen. De digitalisering en de digitale economie hebben ook geleid tot

de opkomst van nieuwe arbeidsvormen, zoals platformwerk, waarbij werknemers geen sociale zekerheid of werkzekerheid genieten en vaak werken in zeer preciaire omstandigheden en met een onduidelijke status. Hun arbeidsomstandigheden en status moeten worden geharmoniseerd om eerlijke mobiliteit en

integratie in de interne markt te stimuleren. Het comité acht het daarom zaak dat deze werknemers rechtszekerheid krijgen door de vastlegging van een wettelijke status voor arbeid in de digitale platformeconomie. Beperkte of geen toegang tot sociale bescherming gaat gepaard met kosten, niet alleen voor

de werknemers zelf, maar ook voor de socialezekerheidsstelsels. De digitale transformatie brengt ook potentiële gevaren met zich mee op gebieden zoals financiële stabiliteit, financiële criminaliteit en consumentenbescherming. Deze gevaren kunnen nog toenemen door

de uiteenlopende ontwikkelingen wereldwijd met betrekking tot de regulering van de sector. Tevens beveelt het comité aan dat de EU haar initiatief voor het belasten van grote digitale ondernemingen weer opneemt. Werknemers moeten de mogelijkheid krijgen zich terdege op de arbeidsmarkt voor te bereiden. De

huidige economische veranderingen zullen cruciaal zijn voor de groei van de industrie en het ruimere economische succes. Nieuwe en meer gespecialiseerde vaardigheden, ook voor arbeiders, vormen een uitdaging voor het leerlingwezen. Meer gespecialiseerde vaardigheden vereisen meer beroepsopleiding

in instellingen voor tertiair onderwijs. Er zijn initiële leerlingstelsels die zeer goed zijn ontworpen, maar het gebrek aan nationale kaders en kwaliteitscontrole is problematisch, net als de doorstroming van het leerlingwezen in het primair onderwijs naar het tertiair onderwijs. In de toekomst zal

samenwerking en innovatie door zowel het maatschappelijk middenveld als de overheid op alle niveaus nodig zijn om het gelijk speelveld te waarborgen. Het comité merkt op dat digitale technologie en toepassingen van artificiële intelligentie mensgericht moeten zijn en onze samenleving in

haar geheel ten goede moeten komen. Het is voorstander van een regelgevingskader voor artificiële intelligentie. De groene en digitale transitie mogen niet worden tegengehouden en de EU moet de ontwikkeling bevorderen van systemen van artificiële intelligentie voor specifieke toepassingen om de ecologische

en klimaattransitie te versnellen. De behoefte aan innovatie zal groot zijn en gaat van de ontwikkeling en snellere toepassing van nieuwe koolstofarme productieprocessen tot innovatie in zowel de meer circulaire waardeketens van de grondstoffenindustrie als de energievoorziening voor deze

industrie. Daarnaast zullen ook de meest veelbelovende koolstofarme technologieën hun nut moeten bewijzen op industriële schaal. Hiervoor zal een snelle beleidsondersteuning nodig zijn, zodat er nieuwe koolstofarme productieprocessen en materialen kunnen worden geïntroduceerd

en opgeschaald. De transformaties die nodig zijn om een rechtvaardige transitie tot stand te brengen, vergen een gemeenschappelijk kader om overheden, bedrijven en maatschappelijke organisaties te mobiliseren voor doelgerichte probleemoplossing. In dit proces is een belangrijke rol

weggelegd voor sociale innovatie. Het zou dan ook een belangrijke stap kunnen zijn een intersectorale strategie voor sociale innovatie te ontwikkelen, grotere erkenning te geven aan de spelers in de sociale economie en hun bedrijfsmodellen te testen en eventueel te gebruiken. Dit zou helpen bij de

ontwikkeling van een ecosysteem voor gesubsidieerde experimenten op nationaal, regionaal en lokaal niveau. Ondernemerschap en betrokkenheid van de particuliere sector zijn een drijvende kracht voor structurele veranderingen en zijn cruciaal voor de industriële transitie. Op plaatsen met

een sterk industrieel erfgoed is er vaak sprake van een aantal obstakels voor innovatief ondernemerschap, met name beperkte start-upactiviteiten en opschaalmogelijkheden, een zwakke ondernemerscultuur en een gebrek aan innovatie en kennisnetwerken met effectieve connecties. Aangezien innovatie

veelal voortspruit uit kleine entiteiten moet de nadruk, ook wat financiering betreft, gelegd worden op de bevordering van het potentieel van kleine en middelgrote ondernemingen die hoogwaardige kennisdiensten leveren, zoals die van de vrije beroepen. Zij spelen vaak een pioniersrol bij de

marktpositionering van desbetreffende sectoren en zijn betrouwbare en crisisbestendige werkgevers. Sociale ondernemingen en organisaties zijn actoren in een sector die zeer veerkrachtig is gebleken en heeft bijgedragen om de effecten van de crisis te beperken, en zijn voornamelijk

actief op gebieden die de gevolgen van de digitale en groene transitie ondervinden. Daarom moet de bevordering van hun activiteiten en sociale innovatieprocessen worden gewaarborgd. Het comité heeft benadrukt dat de veranderingen die nieuwe technologieën, kunstmatige intelligentie en big data

teweegbrengen in de productieprocessen en in de economie in het algemeen ook de arbeidsmarkt ingrijpend zullen veranderen en dat het belangrijk is dat deze veranderingen plaatsvinden in het kader van een vruchtbare sociale dialoog en met inachtneming van de rechten en de levenskwaliteit van de

werknemers. Nauwe samenwerking tussen de voornaamste lokale en regionale belanghebbenden is van essentieel belang om de meest duurzame toepassingen te identificeren en de sociaaleconomische ontwikkeling te maximaliseren. Goede praktijken van de sociale partners op alle niveaus op basis

van collectieve arbeidsovereenkomsten die een gelijk speelveld scheppen voor economische concurrenten in een bepaalde sector of regio, bieden een ijkpunt voor het bevorderen van een strategie voor rechtvaardige transitie met betrekking tot het koolstofvrij maken en andere doelstellingen van het

klimaatbeleid. De transitie maken naar een klimaatneutrale economie brengt voor beleidsvormers een aantal complexe uitdagingen op het gebied van bestuur met zich mee. Een daarvan is een evenwicht vinden tussen de strategische langetermijndimensie van de transitie en de behoefte aan actie

op korte termijn. Bij de transitie is niet alleen strategisch denken en beleidsvorming op lange termijn vereist, maar moet ook rekening worden gehouden met de cyclus van verkiezingen en de daarmee verband houdende wens van regeringen en andere belanghebbenden om de resultaten van de uitgevoerde projecten

te zien. Een van de belangrijkste bestuursinstrumenten om sociaal rechtvaardige transities uit te voeren en de vorderingen ervan te monitoren, is het Europees Semester. Het is van het allergrootste belang om ervoor te zorgen dat het sociaal, economisch en milieubeleid voortdurend wordt

geëvalueerd. Het Europees Semester heeft geleidelijk aan een meer sociale dimensie gekregen, maar de macro-economische en begrotingsdimensie hebben nog steeds de overhand. Het comité stelt daarom voor om nieuwe, betere, meetbare en aanvullende sociale, economische en milieu-indicatoren op te nemen in het

Europees Semester om zo alle aspecten en beginselen van de pijler van sociale rechten te monitoren en te volgen, en synergieën tot stand te brengen met het sociaal scorebord door het concept van een duurzame welzijnsgerichte economie voor iedereen te introduceren, in combinatie met gerichte

landspecifieke aanbevelingen voor het sociaal en milieubeleid. De industriële transitie neemt verschillende vormen aan, waardoor er voor de ontwikkeling van nieuwe industriële trajecten moeilijk één uniforme benadering kan worden gehanteerd. Terwijl sommige economische sectoren zullen

krimpen, met een onomkeerbare afname van de economische productie en werkgelegenheid, zullen andere moeten worden onderworpen aan een drastische herstructurering. Dit vereist een brede beleidsaanpak en grootschalige investeringen, zowel publieke als particuliere, en moet gepaard gaan met goed

functionerende lokale en regionale arbeidsmarkten. Een goed evenwicht vinden tussen het streven naar transitie op lange termijn en de prioriteiten op korte termijn kan een lastige opdracht zijn, omdat het niet altijd meevalt maatschappelijk draagvlak te vinden voor beleidsmaatregelen met beperkte

onmiddellijke resultaten. Hierdoor komen gewesten in industriële transitie in een moeilijke situatie. Enerzijds worden zij door de achteruitgang van de traditionele industrieën geconfronteerd met de onmiddellijke behoefte aan maatregelen om problemen aan te pakken zoals hogere

werkloosheid, inkomensverlies en verslechtering van de levensomstandigheden voor delen van de bevolking, met name kansarme en kwetsbare groepen, zoals mensen met een beperking en ouderen. Anderzijds moeten zij maatregelen treffen om de kansen die gepaard gaan met de modernisering van de industrie

te grijpen. Zo moeten ze onder meer trachten industrie met een grotere toegevoegde waarde aan te trekken, moeten er nieuwe bedrijven en bedrijfsmodellen worden ontwikkeld en/of aangetrokken en moeten sleuteltechnologieën beter worden benut. Een foute aanpak heeft politieke gevolgen die ook de

steun voor de klimaatactie kunnen ondermijnen. De vraag is dan ook of de gewesten een grotere rol moeten krijgen in het transitieproces. De betrokkenheid van regionale besturen kan bijdragen tot de creatie van de ecosystemen die noodzakelijk zijn voor een succesvolle transitie. Als voorwaarde voor dit

proces worden langetermijnplanning, een sterk op lokale leest geschoeide benadering, slimme specialisatie en een agenda voor menselijk kapitaal genoemd. Verschillende gewesten, met name de kolengebieden en staalgewesten, hebben al een transitie doorgemaakt om economische of klimaatredenen. De

hoofdvoorwaarde voor een geslaagde transitie is een vooruitziende aanpak om mensen een waardige toekomst te garanderen. Hiervoor moet onder meer een realistische routekaart worden opgesteld, moet de nodige onderzoeksinfrastructuur worden ontwikkeld en moeten er

technologische, academische, innovatieve en educatieve voorzieningen worden geboden, dit alles in combinatie met de noodzakelijke financiering. Om een adequate financiering te garanderen, mogen de geplande Europese instrumenten voor de ondersteuning van de gewesten niet in de plaats komen van de

nationale inspanningen. Het proces van industriële transitie kan enorme kansen bieden, maar om deze te kunnen grijpen, zijn forse investeringen nodig in geavanceerde productiemethoden en toegankelijke infrastructuur, alsook onderzoek en innovatie. In de beginfase moeten er ook kosten worden gemaakt, onder

meer voor inkomensvervangende uitkeringen en voor omscholing van werknemers. Op zowel nationaal als regionaal niveau zijn er al tal van instrumenten voorhanden om transitiegerelateerde activiteiten en projecten te ondersteunen. In het herstelplan is nogmaals gewezen op het beoogde doel, namelijk de

verwezenlijking van een rechtvaardige transitie. Al te vaak worden beleidsondersteunende maatregelen echter los van elkaar ontworpen en uitgevoerd op verschillende bestuursniveaus, met weinig of geen coördinatie en beperkte monitoring en evaluatie. Het comité roept op om de financiering te verhogen

en voldoende financiële middelen uit te trekken voor de investeringen die nodig zijn voor een echte en radicale groene en digitale transitie. Om voldoende financiële middelen te vergaren, pleit het comité ook voor een uitbreiding van het scala aan eigen middelen, eventueel met een digitale

dienstenbelasting, en een heffing op financiële transacties. Verder ondersteunt het comité de verbetering van het budgettaire beleid met het oog op duurzaamheidsgevaaren, waarbij lessen worden getrokken uit de screening van goede praktijken voor groene budgettering en begrotingsplannen.

Daarnaast zijn er ook fiscale stimulansen nodig om bedrijven en particulieren te overtuigen om in groene initiatieven met een maatschappelijke impact te investeren. De uitdagingen waarmee de wereld wordt geconfronteerd bij de overgang naar een groene en digitale economie, vereisen massale

investeringen, die met overheidsgeld en traditionele financiering door middel van bankleningen alleen niet kunnen worden gerealiseerd. Er zullen enorme bedragen uit de particuliere sector moeten komen. Er moet op coherente wijze een mechanisme worden ingesteld om financiële middelen van de

particuliere sector te kanaliseren naar investeringen die voldoen aan de ecologische, sociale en bestuurscriteria. De strategieën voor de bankenunie, de kapitaalmarktenunie, duurzame financiering, digitale financiering en kleine en middelgrote ondernemingen versterken elkaar dus allemaal en

rechtvaardigen het overhevelen van middelen naar de meer productieve projecten. Aangezien industriële transitie vaak een verschuiving vereist van de oude en traditionele maakindustrie naar toekomstgerichte activiteiten, zelfs in traditionele sectoren, kan deze leiden tot een werkloosheid

die, minstens tijdelijk, hoger is dan gemiddeld, omdat de de-industrialisering op bepaalde plaatsen is geconcentreerd en de vaardigheden zijn afgestemd op krimpende sectoren. In deze context is het van essentieel belang dat er wordt geanticipeerd en dat vertegenwoordigers van de werknemers

worden geraadpleegd op het niveau van de bedrijfstak en de onderneming vooraleer er beslissingen worden genomen. Het is cruciaal dat het beleid voor de industriële transitie werknemers en lokale gemeenschappen, met name werknemers met een beperking of uit andere kwetsbare groepen, helpt de

transitie op een zodanige manier aan te pakken dat de ontwrichting tot een minimum wordt beperkt en de mogelijke voordelen optimaal worden benut. Om de transitie naar het werk van de toekomst te laten slagen, moeten het werkgelegenheidsbeleid en het beleid voor de ontwikkeling van

vaardigheden worden afgestemd op de omstandigheden op de lokale arbeidsmarkt. Tegelijkertijd moet op het gebied van vaardigheden het aanbod worden afgestemd op de vraag. Beter anticiperen op de toekomstige behoefte aan vaardigheden en een passend aanbod door bijscholing van werknemers, met inbegrip

van het recht op de toegang tot de mogelijkheden voor een leven lang leren, moeten worden gecombineerd met beleid dat investeringen in nieuwe bronnen van werkgelegenheid en productiviteitstoename stimuleert. Bij onderzoek en ontwikkeling in de industrie moet specifiek worden gezocht

naar mogelijkheden om technologisch leiderschap op te bouwen, hetgeen vervolgens weer kansen zal scheppen om het vaardighedenpeil te verhogen. Ook technische instituten, beroepsorganisaties, ngo's en openbare diensten voor arbeidsvoorziening zullen hierbij een belangrijke rol spelen

door ondersteuning te bieden in de vorm van een omscholingsaanbod. Het comité merkt op dat in rechtvaardige digitale en groene transities het ondersteunen van mensen met opleidingen begint met de validatie van niet-formeel en informeel leren en met het waarborgen van de erkenning en

certificering van opleidingscursussen, zodat niet-formeel en informeel leren een volwaardig onderdeel worden van de kwalificaties van werknemers. In de vaardighedenagenda zou meer aandacht moeten worden besteed aan de ontwikkeling van sleutelcompetenties tijdens verplichte onderwijscycli en

curricula en zowel aan jongerenonderwijs als bij volwasseneneducatie. Rechtvaardige transitie vereisen een adequaat sociaal beleid ter ondersteuning van goede arbeidsomstandigheden, goed functionerende regelingen voor collectieve onderhandelingen en arbeidsverhoudingen en een

degelijke sociale bescherming om werknemers die een transitie doormaken te helpen. Het recht op veiligheid en gezondheid is een fundamenteel arbeidsrecht voor alle werknemers, wat voor dienstverband ze ook hebben en in wat voor soort bedrijfsmodel ze ook werken. Het comité is zeer bezorgd dat sommige nieuwe

arbeidsvormen die zijn ontstaan door de digitale en klimaattransities, mogelijk buiten het toepassingsgebied van de bepalingen inzake gezondheid en veiligheid op het werk vallen. Daarnaast is al aangetoond dat de digitalisering van de werkplek ernstige gevaren met zich meebrengt, zoals een

hoger werktempo, stress en psychosociaal geweld, en kunnen we verwachten dat er zich in de toekomst door artificiële intelligentie veroorzaakte ongevallen zullen voordoen, ongevallen die we moeten vermijden. Het comité vraagt daarom ervoor te zorgen dat alle werknemers de bescherming genieten

van de wetgeving inzake veiligheid en gezondheid op het werk. De sociale dialoog speelt een belangrijke rol bij de vormgeving van het economisch, werkgelegenheids- en sociaal beleid. Het comité is er voorstander van dat er in het kader van de sociale dialoog op het gepaste nationale en regionale

niveau adequate maatregelen met betrekking tot rechtvaardige transitie worden uitgewerkt om veranderingen in goede banen te leiden en te zorgen voor minimumbescherming bij reorganisaties of collectief ontslag naar aanleiding van transitie die voortvloeien uit ontwikkelingen op het gebied

van technologie, demografie, mondialisering, klimaatverandering en circulaire economie, en waarbij ook plaats wordt ingeruimd voor het recht op collectieve onderhandelingen om te anticiperen op veranderingen en om de betrokken werknemers te ondersteunen. Het comité herhaalt dat

werknemers en hun vertegenwoordigers moeten worden geraadpleegd en geïnformeerd wanneer er veranderingen, nieuwe technologieën of systemen van artificiële intelligentie worden geïntroduceerd die kunnen leiden tot wijzigingen in de organisatie van het werk, het toezicht op en de controle van

het werk en de regelingen voor de beoordeling en aanwerving van werknemers. De Commissie moet de sociale dialoog stimuleren teneinde de werknemers te betrekken bij de digitale en klimaattransities in alle lidstaten, en moet de resultaten ervan monitoren via het Europees Semester. Er is behoefte aan

een kader voor maatschappelijk verantwoord herstructureren en anticiperen op bedrijfsmatige veranderingen dat een aanvulling vormt op de bestaande rechten van werknemers met betrekking tot voorlichting, raadpleging en participatie en dat aansluit bij de kernelementen van het sociaal model. Het comité heeft

gepleit voor maatregelen inzake de bescherming van het minimuminkomen om armoede te bestrijden en een inclusieve arbeidsmarkt te stimuleren. Het comité heeft aanbevolen de mogelijkheid te onderzoeken om gemeenschappelijke minimumnormen op het gebied van de werkloosheidsverzekering

vast te stellen. Om de weg naar herstel in te slaan, waarbij wordt geïnvesteerd in werkgelegenheid en rechten en een leefbaar loon worden beschermd, maar ook met het oog op de wederopbouw van sterke arbeidsmarktinstellingen voor alle werknemers overeenkomstig eerdere verbintenissen en de

waarborging van de sociale bescherming, is het comité van mening dat bij het herstel een rechtvaardige transitie centraal moet staan, en dit door middel van een sociale dialoog waarbij het maatschappelijk middenveld een actieve bijdrage levert aan de vormgeving van industriële transitie.